

Karakteristike PRVE OSNOVE

1. kromatika
2. uzak ambitus
3. stabilan ritam (recitativ)
4. konstrukcija melodije uskog raspona
5. fonacija i način izvođenja su različiti.

DRUGE OSNOVE

- pentatonika
- širok ambitus melodija
- ukrasno pjevanje
- konstrukcija šireg raspona

Zatim je potanko opisan način, kako je provedena analiza intonacije pjesama i muzičkih instrumenata, utvrđeni oblici tonskih osnova, opisani su i sistematizirani ljestvički oblici i najmanji ljestvički isječci, prikazana struktura stihova, notacija i ritam, i na kraju data je i analiza muzičkih forma objavljenih narodnih pjesama. Kao posebno, što treba osobito istaknuti, veoma je precizno obavljeno mjerenje frekvencije pojedinih tonova i označivanje intervala u centima, tako da su intervali u nekim pjesmama označeni skroz s oznakom broja centa, a kod skupova nekih je pjesama osim toga za sve intervale izračunata i srednja njihova veličina izražena u centima. Na taj način moći ćemo lako predočiti pravu veličinu intervala, u kojima narodni pjevači pjevaju te pjesme, što biva mnogo plastičnije na podlozi navedenih brojki nego kad se upotrebi aproksimativni termin »netemperirana ljestvica«. Na osnovu takve metode rada postaju nam jasni mnogi muzikološki problemi u tom narodnom muziciranju, koje nam melografi dosadašnjim načinom opisivanja nisu dovoljno plastično mogli predočiti.

S velikim interesom očekujemo Miloševićevu četvrtu knjigu bosanskih narodnih pjesama u nadi, da će i ona donijeti našim stručnjacima novih otkrića. Šteta što i dosadašnje knjige nisu tehnički na većoj visini, npr. kaligrafija nota trebala bi biti znatno bolja. No taj tehnički nedostatak ni u čemu ne umanjuje stvarnu vrijednost ove dobre edicije. Narodni je muzej u Banjoj Luci štampanjem ove serije knjiga učinio izuzetan pohvat koji će biti trajno zabilježen u historiji naše etnomuzikologije, i svakako su to rezultati rada kakvima se ne mogu pohvaliti ni muzeji u republičkim centrima.

Vinko Žganec

Marija Šuštar, Slovenski ljudski plesi Primorske. (Slovenski ljudski plesi 1). Glasbeno narodopisni institut v Ljubljani. Ljubljana 1958.

France Marolt — Marija Šuštar, Slovenski ljudski plesi Koroške. (Slovenski ljudski plesi 2). Glasbeno narodopisni institut v Ljubljani, Ljubljana 1958.

Glasbeno narodopisni institut u Ljubljani izdao je dvije knjige slovenskih narodnih plesova i znatno obogatio jugoslavensku plesnu literaturu, a slovenskoj dao i prva djela te vrste uopće. Jedno je knjiga Marije Šuštar o plesovima Slovenskog primorja. U drugoj isti autor obrađuje građu što je je u Koruškoj, tačnije u Ziljskoj dolini, skupio pokojni slovenski folklorist France Marolt. Oba su djela lijepo opremljena, velikog su formata, pogodnog za opis plesova i na finom papiru. Obilje ilustracija

pomaže da se dobije jasnija slika i bolja preglednost plesnog materijala spomenutih krajeva.

»Slovenski ljudski plesi Primorske« izašli su u opsegu od 58 strana. Uza sve pozitivnosti, knjiga ima i nekoliko nedostataka. Iz nje nije vidljiv pregled rasprostranjenosti plesova, nema potrebnih opisa varijanata, nego jedino odabranih primjera. Pojedine različitosti kod plesova, daju se samo o držanju, o hvatovima. Opisima nedostaje napomene o značenju pojedinog plesa, o plesnom prostoru, o prilikama u kojima se on izvodi. I uopće, brojni etnološki i etnopsihološki faktori, vezani uz ples, ovdje su izostavljeni. U predgovoru knjige dr Valens Vodusek objašnjava doduše, da se u njoj daje samo izabrana građa i da će ciklus od najavljenih sedam knjiga omogućiti opširniji rad o razvoju i karakteristikama slovenskog plesa. Držimo ipak da dobar dio elemenata, potrebnih za takav studij, treba objaviti i u svakoj knjizi. Stara polkica, dopaši, podgajga, ples iz Trenta i tri rezjanke, sadržaj su ove knjige. Sve je plesove zabilježila i obradila Marija Suštar, izuzev rezjanke I, koju je zapisao i melografski i plesno Rihard Orel.

U predgovoru knjige piscu se potkrala greška kad navodi da je u njoj, za ilustraciju plesnih pokreta, prvi put u Jugoslaviji upotrebljena labanotacija. Njom je kod nas prvi put ilustrirana knjiga: »Narodni plesovi Hrvatske«, koju je izdao Savez muzičkih društava Hrvatske. (Zagreb, 1956.)

»Slovenski ljudski plesi Koroške«, obrađuju svatbeni rejč, svatbenu polku, obični rejč, Matjažev rejč i korošec. Sve je plesove još 1934. i 1935. zapisao France Marolt, a Marija Suštar ih je pripremila za štampu. To su plesovi iz Ziljske doline, opisani na isti način kao i u prvoj knjizi Glasbeno narodopisnog instituta. U predgovoru se Marija Suštar ograđuje od savršenosti interpretiranja Maroltovih zapisa i tumačenja, što je sasvim razumljivo, jer nije sama vidjela ples na terenu, a nije uspjela ni naknadno provjeriti izvođenje pojedinih plesnih pokreta. Knjiga ima terminoloških nedostataka, kao uostalom i sva djela o narodnim plesovima objavljena kod nas. Tako se za pomicanje u krugu, na jednom mjestu kaže: »Plesni pari plešeju v krogu v levo . . .«, a to je sasvim neodređeno i zavisi o početnom položaju plesača. U građi o plesnim prilikama nalazi se više, ali još uvijek nedovoljno napomena o plesanju.

U obje knjige, uz svaki ples nalazi se muzički zapis instrumentalne ili vokalne pratnje, njegova ritmička shema i opširan opis riječima. Vrlo je pozitivno što su plesovi obrađeni i Labarovom kinetografijom, internacionalnim plesnim pismom. To pismo može bolje od svakoga drugog načina dati opis pokreta do najsitnijih detalja. Kinetogrami su pisani jasno i pregledno, a kao prilog knjizi o plesovima Slovenskog primorja otisnut je i poseban članak dra Henrika Neubauera: »Kinetografija in njeni znaki«. U tom su članku sistematski protumačeni neki jednostavniji znakovi Labanove kinetografije. U Sloveniji je već prije postojalo plesno pismo što ga je sastavila Tončka Marolt i koje se ubrajalo među najbolje u velikom broju sistema raznih jugoslavenskih koreografa. Prihvatanje labanotacije, unatoč vlastitom sistemu, pokazuje ozbiljnost ko-

jom slovenski etnokoreografi pristupaju svom izdavačkom radu, i želju da publikacije budu pristupačne što širem broju čitaoca ne samo kod nas nego i u svijetu. Predgovori i završne napomene prevedeni su na engleski te obje knjige mogu poslužiti i stranom čitaocu.

Fotografske ilustracije izvedene su na ovaj način: članovi ljubljanskog studentskog društva »France Marolt«, obučeni u narodne nošnje, prikazuju različite faze pojedinih plesova. Tako se dobiva jasnija predodžba o prostornim značajkama plesa, ali se mogu potkrasti i detalji, koji ne odgovaraju originalnom seoskom plesanju. Bilo bi veoma dobro kad bi se donijele fotografije snimljene na selu, makar one i ne bile tako jasan prikaz prostornog izvođenja plesa, a izvođači ne bili obučeni u narodne nošnje. Isto vrijedi i za fotografije svirača.

Glasbeno narodopisni institut u Ljubljani namjerava izdati još pet svezaka iz drugih područja Slovenije i tako zaokružili plesnu građu onoga kraja. Time će jugoslavenska folkloristika dobiti vrijedno djelo i to s područja koje je do sada bilo potpuno nepoznato, kad je riječ o narodnim plesovima.

Ivan Ivančan

Internationaler Kongress der Volkserzählforscher in Kiel und Kopenhagen. (19. VIII—29. VIII 1959). Vorträge und Referate. Berlin, Walter de Gruyter & Co., 1961.

Pod gornjim naslovom izišao je, kao suplement časopisa »Fabula«, zbornik predavanja i referata održanih na internacionalnom kongresu istraživača narodnih priča u Kielu i Kopenhagenu. Opsežna knjiga velikog oktava donosi na 474 str. 59 referata istaknutih istraživača narodnih priča. Tu su skupljeni prilozi renomiranih istraživača sa svih strana svijeta. Već kratki statistički pregled priloga može nam pokazati važnost ovoga zbornika. Suradnika ima iz Evrope, Azije, Afrike, Sjeverne i Južne Amerike. Ukupno iz 22 države.

Članci obrađuju najvažnije probleme istraživanja narodnih priča, tako da djelo sadrži teorije o postanku priče, probleme usmene predaje, probleme migracije motiva, monografije o pojedinim pričama, prelaženje priča preko jezičnih barijera; a ima i informativnih članaka o rezultatima rada na terenu, o razvitku i o sadašnjem stanju istraživanja priča u pojedinim državama.

Prvi je članak od Kurta Rankea iz Göttingena, pod naslovom: »Einfache Formen« (str. 1—11). On odaje priznanje Jollesu i njegovu djelu »Einfache Formen« (jednostavni oblici). Ranke drži da je Jollesova zasluga u tome što je pokušao osnovne oblike narodnoga pripovjedačkog blaga klasificirati i determinirati. (Jolles je svrstao prozne oblike narodne poezije u ove skupove: legenda, predaja, mit, zagonetka, izreka, kazus, memorabile, bajka i vic.) Ranke upozorava da su Jolles a s njim i svi drugi koji su se bavili pitanjima »jednostavnih oblika«, dali odgovore samo s literarno-teoretskog stajališta, to jest obradili su formu i rod tih jednostavnih oblika, a trebalo bi »jednostavne oblike« obraditi i s folklornoga stajališta. On smatra da »jednostavni oblici« nisu samo kategorije narodnih pripovijedaka koje se međusobno razlikuju strukturom i